

Volaverunt

Els gravats de

GOYA

19.11.21—29.05.22

Ca l'Arenas Centre d'Art

Museu de Mataró

La col·lecció del
Museu de Mataró
des de la
contemporaneïtat

Amb
IRENE SOLÀ
MARCOS PRIOR
ANNA DOT
COMPANIA LA SOLEDAD

Des de 1944, el Museu de Mataró atresora les quatre grans sèries de gravats de Goya: *Caprichos*, *Desastres de la guerra*, *Tauromaquia* i *Proverbios* (també anomenada *Disparates*). Aquesta edició dels gravats, impulsada pel govern republicà, es va imprimir durant la Guerra Civil Espanyola com a operació de prestigi internacional amb l'objectiu de recaptar fons, i posteriorment va ser dipositada al museu pel Servicio de Defensa del Patrimonio Artístico Nacional (SDPAN). El conjunt està format per 80 gravats de *Caprichos*, 80 de *Desastres de la guerra*, 40 de la sèrie *Tauromaquia*, i 18 de *Proverbios*.

Al Museu de Mataró es custodien els exemplars de cadascuna de les quatre sèries. Tots... tret d'un. No se sap quan, ni com va passar, però en falta un, així que es tracta d'una col·lecció incompleta. L'obra desapareguda és *Se aprovechan*, el gravat número 16 de la sèrie *Desastres de la guerra*.

Volaverunt és un dels aiguaforts més icònics de la sèrie *Caprichos*. La paraula *volaverunt* ve del llatí, vol dir «volaren», i indica que falta alguna cosa, que s'ha perdut, que ha desaparegut. En aquest cas, *Se aprovechan*. Aquest buit és precisament el punt de partida de l'exposició *Volaverunt. Els gravats de Goya. La col·lecció del Museu de Mataró des de la contemporaneïtat*.

La darrera vegada que es va mostrar el conjunt d'aquesta col·lecció de gravats a Mataró va ser el 1996, coincidint amb el 250è aniversari del naixement del Goya. Ara, vint-i-cinc anys després, la col·lecció es presenta de nou, acompanyada de les intervencions d'artistes que proposen obres creades específicament per a aquesta exposició, propiciant un diàleg que s'interroga per la desaparició del gravat perdut, i aixeca el vol a partir de les quatre sèries goyesques.

Es tracta d'Irene Solà, Marcos Prior, Anna Dot i la Compañía La Soledad (formada per Marc Caellas i Esteban Feune de Colombi). Tot un conjunt d'aproximacions i derives a partir del treball d'un Goya que, en aquestes estampes allunyades de la pintura per encàrrec, se sent creativament molt lliure.

Aina Mercader, comissària.

Desastres de la guerra

(1810-1815)

Aquesta sèrie, formada per 80 làmines, es va mantenir inèdita fins al 1863, trenta-cinc anys després de la mort de l'artista. Amb els *Desastres de la guerra*, Goya esdevé un cronista de la Guerra del Francès (1808-1814).

Per mostrar la violència i cruesa del conflicte armat, no escatima detalls, amb representacions de cadàvers amuntegats i cossos mutilats, abusos i violacions, en escenes que mostren els estralls de la guerra. Les imatges s'acompanyen de cites eloqüents que emfatitzen el drama, sovint reproduït a través de la figura de la dona. Tanmateix, aquestes estampes transcendeixen el testimoni històric d'un conflicte concret, i es poden llegir avui com un crit universal contra la violència i la guerra.

No se puede mirar

No se puede mirar

Por qué?

Por qué?

Saprovechan

Marcos Prior

Saprovechan és una publicació d'inspiració fanzinerica que deconstrueix l'escena del gravat desaparegut. Marcos Prior (L'Hospitalet de Llobregat, 1975) n'aïlla i singularitza algunes de les parts mitjançant primers plànols, enfocant mirades i gestos de cadascun dels sis personatges, víctimes i botxins, que componen la macabra estampa perduda. Es tracta d'una edició, numerada i signada per l'autor, impresa als tallers de Màquina Total (Barcelona) mitjançant la tècnica de la *risografia*, ideada els anys cinquanta per duplicar originals, a mig camí de la impressió mecànica i la digital.

Caprichos

(1797-1799)

El 1793, Goya pateix una greu malaltia que el deixa sord. Alguns historiadors defensen que aquest fet marca un punt d'inflexió en la seva producció. La malaltia l'aboca paradoxalment a la llibertat creativa i el porta a explorar una nova línia temàtica original, que enceta el 1797 amb els *Caprichos*.

Al segle XVIII, la paraula «*capricho*» defineix les obres realitzades pels artistes per iniciativa pròpia, sense que hi hagi cap encàrrec. Als *Caprichos*, Goya treu els colors a la societat del moment, retratant situacions esperpèntiques que també denuncien els seus companys il·lustrats.

La publicació de la sèrie produeix un gran escàndol. Fins al punt que l'artista la retira de la venda pocs dies després d'anunciar-la, tement represàlies per part de la Inquisició.

De que mal morirá?

De que mal morirá?

Tu que no puedes.

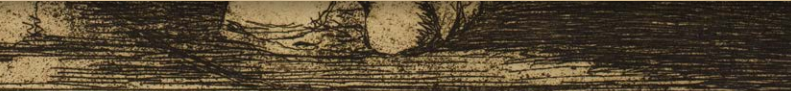
Subir y bajar.

Aguarda qué te unten.

Qué alboroto es este?

Frístes presentimientos de lo que ha de acontecer.

Mala noche.

Buen Viage.

Muertos- recogidos.

Esto sí que es leer

Irene Solà

La paraula escrita és determinant en una part dels gravats de Goya. L'artista subtitula alguns dels seus gravats i dibuixos amb comentaris, acudits i jocs de paraules. Són unes llegendes o epígrafs amb indicacions concises, incisives, que a vegades serveixen per entendre la imatge, però que en altres ocasions provoquen equívocs.

Irene Solà (Malla, 1990) espigola en les llegendes goyesques per crear *Esto sí que es leer*, un centó (o obra literària composta amb fragments d'altres) realitzat amb 17 estampes dels *Caprichos* i 13 dels *Desastres de la guerra*. Solà dona forma a aquesta nova composició literària, també visual, a partir dels aforismes de les làmines, convertint la prosa en vers.

La lectura en veu alta del poema acompanya aquesta nova disposició dels gravats, que transcorre entre el relat caricaturesc i jocós i l'escepticisme murri.

Proverbios

(1815-1819; també anomenada *Disparates*)

El 1824, a l'edat de 78 anys, Goya marxa a França, seguint les passes d'alguns dels seus companys i d'altres intel·lectuals. A la Quinta del Sordo, la seva darrera residència espanyola, hi queda, juntament amb les *pintures negres*, una sèrie inacabada de 18 làmines. El 1864, trenta-sis anys després de la mort del pintor, la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando edita la que probablement és la sèrie de gravats més desconcertant de totes quatre.

Les diverses interpretacions que se n'han fet tenen l'origen en un equívoc inicial: quan l'Academia en fa la primera edició i els publica com a *Proverbios*, està ignorant l'ordenació del conjunt, per bé que l'artista, en les proves de taller, els havia titulat *Disparates*.

El que resulta evident és que, en aquests *disparates* que retraten la decadència del país, emergeix de manera contundent l'artista modern que ja s'endevina en els gravats anteriors.

Proverbio 4. *Tras el vicio viene el fornicio*
[Bobalicón o Disparate bobo o Gigantón con castañuelas]

Proverbio 10. *La mujer y el potro, que los dome otro.*
[El caballo raptor o Disparate desenfrenado]

Hablan por la mano

Anna Dot

A *Hablan por la mano*, Anna Dot (Vic, 1991) es fa seva l'expressió que utilitza Martín Zapater, amic del pintor, per referir-se a ell en una carta de 1796: «Goya habla por la mano». Dot imagina que els personatges que apareixen en els gravats també fan com el pintor i parlen per les mans, a través de gestos, seguint la llengua de signes. A *Hablan por la mano*, alguns d'aquests gestos es converteixen en ombres ampliades que emergeixen entre els gravats exposats. Potser amaguen algun missatge ocult?

El 1812, Goya dibuixa *Las cifras de la mano*, una làmina en la qual es representa de manera didàctica l'alfabet manual, que ell mateix ha hagut d'aprendre a causa de la sordera profunda que pateix.

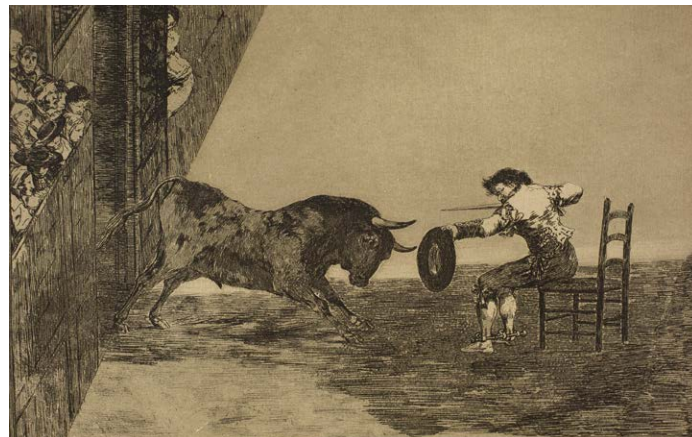
Tauromaquia

(1814-1816)

Després de retirar de la venda els *Caprichos* i de mantenir inèdits els *Desastres de la guerra*, Goya treballa en la *Tauromaquia*, un tema força popular a l'Espanya del moment i, d'entrada, políticament anodí, cosa que també li estalvia problemes amb el poder i l'Església.

Lluny de les acolorides escenes de les tauromàquies que triomfen a l'època, l'artista es detura en la història del toreig i posa l'accent en el caràcter tràgic de les *corridos*. La mort i la violència és present en totes les estampes, i els clarobscurs remarquen el drama i la tensió. Les escenes se centren en la lluita entre els animals i els homes, eludint l'ambient de la plaça, que poc o gens es pot entreveure en algunes làmines.

La sèrie, que es posa a la venda el 1816, resulta un fracàs comercial, per sorpresa del mateix autor, a diferència de l'èxit que acostumen a conrear les seves pintures.

Temeridad de Martincho en la plaza de Zaragoza

Desgracias acaecidas en el tendido de Madrid y muerte del alcalde de Torrejón

No hay que dar voces

Compañía La Soledad

L'artista és un personatge sospitós, un home emmascarat en la foscor, un viatger amb passaport fals. L'escriptor iugoslau Ivo Andrić, premi Nobel de Literatura, invoca Goya en una reflexió sobre el rol de l'artista i l'abisme que s'obre entre ell i la societat.

El misteri del gravat desaparegut a Mataró es connecta amb aquesta necessitat irresistible i insaciable del creador d'arrencar peça per peça la vida i els somnis de l'home per a donar-los forma i fixar-los, amb un guix fràgil, sobre un paper frèvol per sempre.

La Compañía La Soledad –formada per Esteban Feune de Colombi (Buenos Aires, 1980) i Marc Caellas (Barcelona, 1974)– proposa una visita teatralitzada en la qual el dibuixant Pedro Strukelj dialoga en viu amb una misteriosa veu que reproduceix a aquest Goya imaginat per Andrić, Feune de Colombi i Caellas.

Foto: Guadalupe Yáñez

PROGRAMACIÓ

11.12.2021 — 18 h

Visita guiada amb Aina Mercader, comissària de l'exposició

29.01.2022 — A partir de les 17,30 h

Estrena de la intervenció d'Anna Dot, *Hablan por la mano* (fins al final de l'exposició)

La Compañía La Soledad, amb la col·laboració de Pedro Strukelj, presenta: *No hay que dar voces*
Dues sessions: 17,30 h i 19 h

10.03.2022 — 19 h

Una aproximació històrica a les quatre sèries de gravats de Goya. Conferència a càrrec d'Albert Martí Palau

21.05.2022 (Nit dels Museus) — A partir de les 21 h

Marcos Prior dibuixa en directe el gravat perdut:
Se aprovechan

La Compañía La Soledad, amb la col·laboració de Pedro Strukelj, presenta: *No hay que dar voces*

Acció d'Irene Solà *Esto sí que es leer* a la Presó. Amb la participació del M|A|C – Mataró Art Contemporani

HORARI

Dijous i divendres de 17 a 20 h

Dissabtes d'11 a 14 h i de 17 a 20 h

Diumenges d'11 a 14 h

Tancat els dies 25 i 26 de desembre, 1 i 6 de gener,

Divendres Sant i 1 de maig

ENTRADA GRATUÏTA

Visites guiades: segon dissabte de mes a les 18 h

Activitats familiars: segon diumenge de mes a les 12 h

Visites concertades per a grups i escoles

Totes les visites guiades i activitats són

amb reserva prèvia i aforament limitat:

937 412 930 (de dilluns a divendres de 9 a 14 h)

educacultura@ajmataro.cat

Per a més informació:

www.culturamataro.cat

Segueix-nos a:

 Cultura Mataró

 @CulturaMataro

 @culturamataro

 Museu de Mataró

 @museumataro

Ca l'Arenas Centre d'Art Museu de Mataró

C. d'Argentona, 64

08302 Mataró

937 582 401

museum@ajmataro.cat

Ajuntament
de Mataró

CULTURA
MATARÓ

MUSEU DE MATARÓ

Amb la
col·laboració de:

Diputació
Barcelona

Generalitat
de Catalunya

